

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

Capvt XI. Pauperum diuitias, esse virtutes.

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

rum. Quamobrem D. Chrysoſtomus homiliam propriam de hoc S Chryſoſt. argumento fecit, cui titulus eſt: *Quòd eleemoſyna eſt ars omnium,* hom. 33. *quaſi noſſiſſima.*

C A P V T XI.

Pauperum diuitias, eſſe Virtutes.

Vàm verè dixit Salomon? *Est quaſi diues, cùm nihil habeat: & eſt quaſi pauper, cùm in multis diuitijs ſit.* Quid enim pauperius diuite, cui non ſolùm admodum difficile eſt, intrare in regnum cælorum, ſed etiam ſi vult intrare, debet intrare per pauperum preces, & ab illis, ſtiſe data, cælum quodammodo emere? Vnde meritò cenſetur magna pars diuitiarum, quas poſſident, ad pauperes pertinere; ſue deinde titulo iuſtitia, ſue charitatis ad eos pertineant. Quia certè, etſi, vt D. Chryſoſtomus dixit, *Diuitia non ſunt peccatum, tamen peccatum eſt, eas non diſtribuere pauperibus.* Atque hinc etiam *eſt quaſi pauper, cùm in multis diuitijs ſit:* nam ad illum pertinent, quæ diuitibus ſuperſunt. Accedit, quòd ſint *diuitia maxima, non egere diuitijs.* Quin, ſi rectè ac ſuis momentis volumus ponderare, diuitiæ ibi demum veræ ſunt, *vb̄itinea non corrumpit,* profectò necelle eſt, pauperes eſſe in multis diuitijs, *quoniam ipſorum eſt regnum cælorum,* non ſpe duntaxat, ſed etiam re, quia etiam adhuc in hac vita degentes potentiam habent, illud alijs, dicto modo, largiendi. Hinc enim Seruator non ait: *Ipoſorum erit,* ſed *Ipoſorum eſt regnum cælorum,* poteſtate ſcilicet. Erit autem etiam poſſeſſione, quia, vt ſanctiſſimus Antiltes ait, *ſoli illi, qui ſe cognoſcunt pauperes, & conſitentur tibi, Domine Deus, paupertatem ſuam, ditabuntur à te: quoniam qui ſe diuites exiſtimant, cùm ſint pauperes, à tuis diuitijs inuenientur excluſi.* Et alio loco: *Felicitas magna Chriſtianorum, quibus datum eſt, vt per paupertatem faciant pretium regni cælorum. Non tibi diſpliceat paupertas tua, nihil ea poteſt ditius inueniri. Vis noſſe, quàm locuples ſit? Cælum emit. Quibus theſauris conferri poſſit, quod paupertati videmus indulgendum? Ac ruſus alibi. Vobis dico, pauperes, qui mendicatis, qui de eleemoſyna Chriſtianorum viuitis. Conſolamini, conſolamini, tribulatio veſtra conuertetur in latitiam, & dolor veſter in gaudium. Non vobis ſit ingratum, quòd mendicatis, nec ideò in corde veſtro aliquid contra*

I.
Prou. 13. 7.
Matth. 5. 3.
S Auguſtin.
lib. ſoliloq.
cap. 15.
Idem in cõmun. ſerm. 59.
Idem ſerm. 32 de Natiuit.

Deum dicatis, quia ille iustus & pius, in omnibus operibus suis. Et ideo te fecit pauperem, ut sufferendo breuem inopiam, aeternam vitam acquireret. Et diuitem ideo fecit, ut dum tibi superflua daret, remedium peccatis suis acquireret. Recte igitur vereque dixit Christus: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum caelorum.*

II.

Quamquam etiam aliud mihi insuper videtur latere arcanum in his verbis. *Regnum enim caelorum* non solum est in caelo empyreo, vbi beati cum Christo regnabunt in perpetuas aeternitates; verum etiam in terris. Nam varie in diuinis litteris *regnum caelorum, & regnum Dei* accipitur. 1. Pro vita beata & praemio, quod Sanctis datur, ut cum Christus dicit: *Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum,* quia non itur ad caelum verbis, sed factis. Id ipsum intelligit S. Io. Baptista, cum ait: *Poenitentiam agite, appropinquauit enim regnum caelorum:* dicitur enim appropinquare regnum caelorum, quia cum ante clausum fuisset, paulo post per mortem Christi erat aperiendum, ante quam nemo in caelum ingressus est. 2. Pro Ecclesia, ut cum dicitur: *Multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob in regno caelorum,* hoc est, in Ecclesia, filij autem regni eicientur in tenebras exteriores. Rapuerunt enim, hoc est, extorserunt multi gentiles fidem, Euangelium, Ecclesiam de manibus Iudaeorum, qui in possessione erant. 3. Pro gratia & renouatione Spiritus, & choro virtutum; quo sensu ait Christus: *Ecce regnum Dei intra vos est.* Quemadmodum ergo alibi transfigurationem suam regnum suum vocauit, non quia proprie regnum, sed quia futuri regni imago erat; ita in illo homine regnum caelorum esse dicitur, in quo est quaedam regni caelorum similitudo. Est autem maxima similitudo in eo, in quo fides obscura clarae visioni Dei viam sternit, & spes comprehensioni; charitas amori gaudioque respondet, ac ceterae virtutes, per quas nos Deus regit, & in quibus regnat; sicut regnat in caelo. Igitur *beati sunt pauperes, quoniam ipsorum est regnum caelorum,* hoc est, tanta virtutum collectione & plenitudo, ut iam in caelo esse videantur; quarum possessione, longe sunt diuitibus mundi ditiores. In his lucet aurum, sed plus lucet fides & virtus in illis. Qua de causa utrosque ita alloquitur D. Augustinus: *Auersus Dominum nolite murmurare. Audite*

S. Augustin.
super Pla. 105.

dicite me, o pauperes. Quid non habetis, si Deum habetis? Audite me, diuites, Quid habetis, si Deum non habetis? Qui alibi addit. Ergo videamus, qui aurum non habet, quid habet. Virtutem habet, fidem habet. Omnes virtutes habet. Habet ergo regnum Dei intra se.

Quamobrem est quasi pauper, cum in multis diuitijs sit. Quemadmodum Cræsus aliquis, est quasi diues, cum nihil habent. Si quidem vt D. Gregorius testatur, sola diuitia vera sunt, qua nos virtutibus diuites efficiunt. Si ergo, fratres, diuites esse cupitis, veras diuitias amate; si culmen veri honoris queritis, ad caeleste regnum tendite. Si gloriam dignitatum diligitis, in illa superna Angelorum curia adscribi festinate. Est autem Angelorum curia, regnū Dei, ad quod tenditur per virtutes, hoc est, per regnum, quod Deus habet in nobis. Quod si ergo paupertas ad virtutes viam sternit, efficitur & veras diuitias esse pauperum, & regnum caelorum non solum ad illos pertinere, verum etiam intra illos esse. Quemadmodum ergo diuitia occasio sunt omnium vitiorum, vt supra monstraui, ita paupertas ansam præbet omnium virtutum. E corporis morbo, vt ait Plutarchus, quidam hoc excerpunt commodi, quod vacant negotijs, quibus distinebantur, & quosdam labores obiecti reddidere validos. Sic multis exilium, paupertas, naufragium, adde & bellum, & quidquid infestus secum fert hostis, occasio fuit philosophandi.

Atque inprimis constat, sicut otium vitijs aditum aperit, ita labore industriaq; virtutes comparari. Multam enim malitiam docuit otiositas, & cum dormirent homines, venit inimicus, & superseminauit Zizania in medio tritici, & abiit. Nimirum sicut aqua, ait B. Laurentius Iustinianus, qua caret decursu, ac iacet in fontibus, putrescit, ac humano vsui aliena efficitur, repleturq; animalibus venenatis & noxijs; ita & corpus otij tæbe confectum concupiscentiarum ac voluptatum carnalium parit ac nutrit insaniam. Quod Valerius hoc exemplo confirmat. Appium Claudium crebrè solitum dicere accepimus: Negotium populo Romano melius, quam otium committi. Non quòd ignoraret, quam iucundus tranquillitatis status esset; sed quòd animaduerteret, praepotentia imperia agitatione rerum ad virtutem capeffendam excitari; nimia quiete in desidiam resolui. Et sanè negotium nomine horridum, ciuitatis nostrae mores in suo statu continuit, blanda appellationis quae plurimis

Idem in cōmun ser. 59.

III.
Prou. 13. 7.
S. Gregor. in Euang.

IV.
Eccli. 33. 29.
Matth. 13. 25.
B. Laur. Iustin lib. de perfect. gradib. c. 9.

Valer. Max. lib. 7.

Lært. l. 6.

plurimis vitis resperfit. Diogenes certè otiosorum negotium amorem esse dicebat, quòd hic affectus potissimum occupet otio deditos. Ita enim fit, vt dum otio vacant, in rem negotiosissimam incidant. Et Poëta:

Otia si rollas, pericere cupidinis arcus,

Contemtaq; jacent, & sine luce faces.

Sallust. in Iugurth.

Ex aduerso autem, labor & occupatio vitia excludunt, virtutem & laudem pariunt. Etenim ignauia, ait Sallustius, nemo immortalis factus est; neq; quisquam parens, liberis vt aterni fierent, ignauiam optauit, magis vt boni & honesti vitam suam agerent. Quemadmodum autem diuitia faciunt otiosos, ita paupertas & egestas laboriosos. Vide mihi à prima ætate pueros nobiles, quibus non illecebris trahendi sunt ad studia litterarum honestissima (nam ad mechanicos labores animum adijcere, piaculum est) aiunt se non velle fieri Doctores; satis habere opum cum progenitoribus; non opus esse, vt litteris ac scientijs se alant. Hinc vel obiter libant libros, vel toto anno eos non aperiunt pulueribus plenos, sed *conchas legunt*, vt dici solet; sed hospitia, sed sphaeristeria, sed lustra adeunt, sed in fluis feras quærunt; immò in vrbibus lupas. At pauperum filij ab ipsa rerum indigentia ad laborem impelluntur; si enim non volunt olim esurire, more parentum, artes discunt, quibus se alant. Hinc, quando semel animum ad studia litterarum appulerunt, totos sese Musis dedunt, quarum ope sperant, se supra vulgus, atque ex inopia emerfuros. Quod idem videre est etiam in adultis, honestè se sustentare cupientibus, illi enim vtilissimis cogitationibus mentem implent, itaque se occupant negotijs serijs, vt ludis, poculis, conciliabulis malorum, impudicorum angulis, Baccho, Veneri, & quæ alia fert otium, vacare non possint; eum ne ad aures quidè scalpendas sibi otium esse arbitrentur. Quare, vt à non nunc ignaua dicta est opulentia, ita vicissim industriam esse paupertatem, paulò post ostendemus. De ijs autem, qui voluntariè sunt pauperes, etsi rectè dicatur: *Nemo militans Deo, implicat se negotijs secularibus*; tamen certum est, quòd nulli rei magis dent operam, quàm vt ne horæ quidem quadrantem sinant abire otiosum, sciunt enim ambulandum esse dum lucem habent, & ferendum esse

2. Tim. 2. 4.

Senec. ep. 1,

eis, qui volunt tempore suo messem colligere. Vnde aiunt: *Omnia aliena*

aliena sunt, tempus tantum nostrum est. Ac sanè vel sic quædam tempora nobis eripiuntur, quædã subducuntur, quædam effluunt. Turpissima tamen est iactura, quæ per negligentiam fit. Hanc iacturam ergo qui agnoscunt religiosi, jam legunt, jam scribunt, jam orant, ac ne nihil agant, vel corbes texunt, dantque id vnicè operam, vt orationem lectio, lectio nem meditatio excipiat; tunc maximè occupati, quando diuinis rebus occupantur. Quo pacto Scipio Africanus, si quando vacans à negotijs bellicis in litteris versaretur, dicere solebat, se numquam minùs otiosum, quàm cum esset in orio.

Senec. ep. 1.

Cic. lib. 3. de offic.

De humilitate, seu animi submissione quid multis disputabo? sicut diuitiarum vermis est superbia; ita humilitatis radix est paupertas. Si enim humilitas, teste D. Bernardo, est virtus, quæ verissima sui cognitione sibi ipsi quilibet vilescit; quis sibi vilior videtur, quàm pauper? Quis veriùs dicere potest: *Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei; neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me?* Pauper non se vestit splendide, non fert gemmas in auribus, non annulos in digitis, non torques aureos circa collum. Non epulatur opiparè, non ædificat magnificè: sed in humili degit casula, & decote panno tectus, de eo viuit, quod rus parit. Quanta humilitatis fuit Ruth? quæ *cadens in faciem suam, & adorans super terram*, indignam se rata est vt peregrina nosceretur, seq; ancillam vocitans, Domina facta est. Vnde tam humilis euasit? Pauper erat. Maria quoq; Virgo, nonne illa est, cuius Deus *respexit humilitatem*, tamquam, *ancilla sua*, atque ideo eam in suam Matrem exaltauit? nempe eadem illi stris fuit virginitate, paupertate, humilitate. Inde digna erat, quæ & maternitate emineret. Nimirum hæc est via ad verum honorem. Nam *qui se humiliauerit, exaltabitur, qui autem se exaltauerit, humiliabitur*. Atque hæc ipsa de causa docet D. Chrysostomus, diuitias esse fugiendas; quia tigulis, & pompis, & superbia alimenta ministrant. Verba illius sunt: *Sed honores, inquit, conferunt diuitia, & in inimicos facilius ultionem præstant, & ob hoc videbitur necessarium esse opus diuitiarum, quæ visis ministrant, & via tribuunt effectum, atq; inanes ambitionum ballas instant amplius, & extollunt in maius, quodq; superbia malum exigunt, tumidiùs. Immo pro-*

V.

S. Bernard. de gradib. Humil.

Psal. 139.

Ruth. 2. 10.

Luc. 1. 48.

Matth. 23. 12.

S. Chryso.

in tract.

Quod nemo

laudatur nisi à

se ipso.

R

bis

his maximè erant diuitia fugienda; hoc enim est bestias feras homines in
 animis suis collocare, & in pectore nutrire. Et iterum diuitia suadent,
 ut honore quidem vero celestiq; careatur; falsum verò hunc veri illius
 colore solum, & simulata imagine fucatum requiri honorem, non veri-
 tate, sed nomine. Sicut enim meretricis vultus plerumq;, cùm fœdus,
 & turpis est, per naturam fucis, & coloribus pigmentatus ostenditur,
 ad decipiendos, qui ignorant, quid sub velamine illius fuci contegatur; sic
 & diuitia faciunt, cum adulatorium volunt honorem videri, neq; voces
 illa populi, per quas iudicibus acclamatur, ex veritate proferuntur, sed
 ipse sunt, quibus fucatum nomen depingitur honoris: nam si conscientias
 interrogas acclamantium tibi, inuenies apud vnumquemq; eorum mille
 te capitibus accusari. Denique ubi metus cessauerit potestatis, & publi-
 ca pompe fuerit scena resoluta; tunc videas quanti oblatrantes, quanti
 obloquentes, quanti insimulantes, & hi omnes illis sunt, qui prius accla-
 mabant, & immensis te laudibus extollebant. Hæc tu honorem dicis?
 & hæc diuitijs quærenda credis, quæ etsi sponte adessent, recusanda erant?
 plus enim quidem ody, quàm amoris acquirunt. Sed si vis, ostendam
 tibi honorem verum. Honor virtus animi est, hic honor neque à Cesari-
 bus prestat, neque adulatione conquirunt, neque pecunia preparatur,
 nihil in se fucati habet, nihil simulati, nihil occulti: huius honoris succes-
 sor nullus est, accusator nullus, nullus ingratus: honor hic temporibus non
 mutatur, neque patitur tyrannos, nec pieturam tabula metuit aliquan-
 do esse delendam. Hunc verum honorem spectat humilitas, quærit
 paupertas: falsum illum horret, fugit, execratur, quem diuitie
 pariunt. Hinc, sicut pecunia & superbia, quodam velut fœdere,
 iunguntur; ita vicissim plerumque & paupertas & humilitas soci-
 antur; proq; vano honore verus honor, & potentia quædam su-
 pernaturalis comitatur. *Argentum & aurum non est mihi*, ait Pe-
 trus, qui reliquit omnia, *quod autem habeo, hoc tibi do: in Nomine*
IESV Christi Nazareni surge & ambula. Plus fuit vsum membro-
 rum dare, quàm aurum & argentum; cùm & ipsi auari, quid non
 auri & argenti darent, vt vel podagram à se excuterent, vsumque
 pedum recuperarent?

Act. 3. 6.

VI.
Supra c. 2.
§. 3.

Auaritia, quæcum diuitijs crescit, paupertatem volunta-
 riam habet è diametro repugnantem. Nam de ijs, qui eam in-
 uiti ferunt, non loquor, in prima scilicet classe suprâ ab Hugo-
 ne com-

ne comprehensis. Quisquis enim paupertatem amat, non amat pecunias, sed vilipendit, spernit, spargit, abijcit. Quare nemo voluntario paupere est liberalior. Siquidem liberalissimus est, qui omnia donat. Donat autem omnia, qui omnia, propter Deum, vel sibi patitur libenter auferri, vel vltro dat pauperibus, aut templis, aut Dei amicis; atque hac ipsa liberalitate, non tantum ostendit, se paupertatem diuitijs anteferre, sed etiam verè dominum esse suarum diuitiarum. Nam, teste S. Hieronymo, *Qui diuitiarum seruus est, diuitias custodit, ut seruus; qui autem seruitutis discussit iugum, distribuit eas, ut Dominus.* Inueniuntur quidem, & diuites liberales, pauci tamen eorum sunt promi magis, quam condi; cum interea vltro nei pauperes plenis modijs opes suas in egenos profundant. Immo, si liberalitas est virtus bene dispensandi diuitias in vsus bonos sibi suisque, & alijs, nemo tali paupere vel sibi, vel suis, vel alijs meliùs pecunias suas dispensat. Quis enim maiores facit largiciones, sine spe retributionis, in hac terra? Est parum habet, non tamen parum dat, qui omnia dat. *Uberior est nummus ex paruo, quam thesaurus ex maximo: quia non tantum quod datur, sed quantum desiderat, perpenditur. Nemo plus tribuit, quam qui sibi nil requirit,* ait S. Ambrosius. Animus vocatur liberalis & manus; sed manus propter animum. *Quantus ergo animus est, tanta est liberalitas. Potest igitur & in paupere, qui vel parum, vel nihil habet in manu, magna liberalitas esse; quia magnus illi saepenumero animus est diuitias bene dispensandi. Quod vel ex Seneca audi, ita enim loquitur: Si beneficia in rebus, non in ipsa benefaciendi voluntate consisterent, eò maiora essent, quò maiora sunt, qua accipimus. Id autem falsum est, nonnumquam enim nos magis obligat, qui dedit parua magnificè, qui regum aquauit opes animo: qui exiguum tribuit, sed libenter, qui paupertatis sua oblitus est, dum meam respicit, qui non voluntatem tantum iuuandi habuit, sed cupiditatem, qui accipere se putauit beneficium, cum daret; qui dedit tamquam non recepturus, recipit tamquam non dedisset: qui occasionem, qua prodessent, & occupauit, & quasuit. Contra ingrata sunt, ut dixi, licet re ac specie magna videantur, qua danti aut extorquentur, aut excidunt: multoq; gratius venit, quod facili, quam quod plena manu datur. Exiguum est, quod in me contulit, sed amplius non potuit.* At hic, quod de-

S Thom. 2. 2e
9. 117. a. 2.

S. Ambros.
lib. 1. de vi-
duis.

Senec lib. 2.
de beneficijs
c. 7.

dit, magnum est: sed dubitavit, sed distulit, sed cum daret genuit, sed superbe dedit, sed circumtulit, & placere, non ei, cui præstabat, voluit. Ambitioni dedit, non mihi. Socrati cum multa multi pro suis quique facultatibus offerrent: *Eschines* pauper auditor, nihil, inquit, dignum te, quod dare tibi possim, inuenio, & hoc vno modo pauperem me esse sentio. Itaq; dono tibi, quod unum habeo, me ipsum. Hoc munus, rogo, qualecumq; est, boni consulas, cogitesq; alios, cum multum tibi darent, plus sibi reliquisse. Cui *Socrates*: Quidni tu, inquit, mihi magnum munus dederis, nisi forte paruo te astimas? Habebo itaque cura, ut te meliorem tibi reddam, quam accepi. Vicit *Eschines* hoc munere. *Alcibiades* parem dinitijs animum, & omnem iuuenum opulentorum munificentiam. Vides, quam animus inueniat liberalitatis materiam, etiam inter angustias? Videtur tibi dixisse: nihil egisti, fortuna, quod me pauperem esse voluisti: expediam nihilominus dignum huic viro munus; & quia de tuo non possum, de meo dabo. Neque est, quod existimes illi vilem sibi fuisse, qui pretium se sui fecit: ingeniosus adolescens inuenit, quemadmodum *Socratem* sibi daret. Non quanti quæq; sint, sed à quali dentur, perspicendum. Hæc de pauperis Philosophi liberalitate, *Seneca*.

VII.

Ex lib. 5 de
vitis PP. &
Ruffio. l. 3.
num. 70.

Quid quod & *Devs*, pauperibus suppeditat, unde possint, non solam muneribus animum, sed etiam animo munera æquare, etiam cum aliis nihil habent, vel certè parum. Dixit *Abbas Euegrinus*, fuisse quemdam fratrem, qui nihil habuit in substantia sua, nisi tantum *Euangelium*, & ipsum vendidit in pauperum nutrimento: dicens quodam verbo quod memoria dignum est commendari: Ipsum etiam, inquit, verbum vendidi, quod iubet, *Vende omnia, & da pauperibus*. *Abbas Theodorus*, cognomento de *Pherme*, habebat tres codices bonos. Et cum venisset ad *Abbatem Macarium*, dixit ei: *Habeo tres codices, & proficio ex lectione eorum. Sed & fratres petunt eos ad legendum, & ipsi proficiunt. Dic ergo mihi quid debeo facere?* Et respondens senex dixit: *Boni sunt quidem actus: sed melius omnibus est nihil possidere. Quod cum audisset, abijt, vendidit memoratos codices, & dedit indigentibus pretium ipsorum. Quia & munera pauperum extendit Deus, ut extenderet liberalitatem. Indicat hoc hydria farina, & lecythus olei, ex quibus *Eliæ* elemosyna est collata. Nam*

3. Reg. 17. 16. *hydria farina non defecit, & lecythus olei non est imminutus. Pari pa-*

cto à

Et à paupere Christo dati quinque panes, & duo pisces in immen-
sum multiplicati sunt. Ita S. Lydwinæ pauperis Virginis vinum,
quod pauperibus dedit, in vasculo creuit. Quid, quod pauper,
ad eum fuit opulentus, vt diuitibus, & ad eum regibus ipse daret? Ca-
rilephum Presbyterum bubali colla mulcentum, reperit inter ve-
nandum Francorum rex Childebertus, eum verbis asperis ex eo lo-
co facessere iussit. At ille memor patientiæ ac mansuetudinis
Christi, mitissimè respondens, regi etiam vini poculum obtulit,
ex cuius, eo loci prodigosè expressis. Rex contempto musto rusti-
co, cum indignatione, abscessit. Sed equo obrigescente, diuini-
tus coactus est subsistere atque opem Carilephi implorare. Et ope,
& exhortatione adiutus, oblatus priùs poculi potum jam vltro ex-
petijt. *Quod, cùm esset allatum, sua manu vir Dei obtulit regi vino
plenum, qui illud hilariter accipiens, totum vinum exhaustit. Inde eti-
am alijs, qui aderant, bibentibus, rogabat eos sacerdos Christi, vt tertio,
& quarto biberent, vsq; ad satietatem, dicens de pleno semper impertire
eum, quem non opprimat in largiendi voluntate paupertas: nec vniquam
animam diuitem facultate destitui: nec posse abundare hominem mente
mendicum. Ita factum est, vt copiosa multitudo, qua cum rege erat,
ad satietatem biberet, nec vinum tamen in vase minueretur. Sed quid
mirum, si vas plenum vino remansit sacerdotis Carilephi meritis, cum
ipse author vite, qui quinq; pauperibus quinque hominum millia satiauit,
promiserit, maiora eos facturos, qui in eius nomine essent credituri?
Ecce quomodo rex fuerit quasi diues in silua, cùm nihil haberet; &
Carilephus quasi pauper, cùm in multis diuitijs esset? Tam diues
est paupertas, vt liberalis esse queat etiam in reges; & si desit, quod
donet, etiam miraculis abundet.*

Diuitiæ scopus sunt inuidiæ, litium, discordiarum; pauper-
tas amoris, paciis, concordia est incitamentum. Quantos tumul-
tus moueant opes, suprâ docuimus. Quid conferat paupertas ad
pacem Plato testatur, qui ait: *Felix & beata erit ciuitas illa, in qua
hæc duo verba MEVM & TVVM non audiuntur, eò quod communibus
rebus, que alicuius estimationis sunt, quoad fieri possit, ciues vtantur.*
Cui enim citius inuidetur, quàm plus habenti? pro qua re sapius
litigatur; quàm pro pecunia? quid magis facit discordes, quàm
diuersæ possessiones? Vnde & in religiosis Ordinibus, tanta est

Math. 14. 17.

Sur. 1. Iulij.

VIII.

Suprà cap. 5.

§. IX.

Act. 4. 32.

Stobzus

serm. 72.

concordia; quia ibi, vt amicorum, omnia communia habentur, & duo illa verba MEVM ac TVVM, quam potest diligentissime eliminantur. Duo fuere religiosi viri, qui multis annis, sub vno tecto, in vna mensa, simul orarunt, simul coenarunt; simul labori & quieti vacarunt. Vna vtriusque voluntas, vna anima esse videbatur. Numquam inter se verbis, numquam factis conflixerunt. Incidit aliquando sermo de discordia, cum iunior quaesuit, quid esset discordia? cui senior respondit: Age, ostendam tibi, quid sit discordia, & libro in medium posito, dic, inquit, *Hic liber meus est.* Tum junior obsecundans: *Hic liber, inquebat, meus est.* Cui senior dixit: *Non est tuus iste liber, sed meus est.* Quo audito, iunior illico in genua accidens, *si tuus est, inquebat, habeto illum tibi.* Senior igitur hoc epiphonema adiecit: *Si quidem ita affectus es, filii, numquam, quid sit discordia, experieris.* Vbi enim MEVM & TVVM locum non habet, ibi dissidium est eliminatum; quod nunquam alioqui non subit, etiam si aedes pestulibus, repagulis occludantur, si MEVM & TVVM prius intrauerunt. Est valde eius rei luculenta historia, & tragico cothurno memoranda, quam Bernardinus Scardeonius in memorias hominum misit, de geminis fratribus Limineis ex antiquissima familia oriundis. *Legimus, inquit, ex hac gente fuisse aliquando duos fratres, qui per astatem, vni noctu, post coenam, cum ambo sub dio, in atrio domus, de diuersis rebus, diuersa inter se loquentes starent, suspicientes, & contemplantes innumeris stellas, quas tunc forte sereno calo, fulgere videbant, per iocum alterum, velut ridendo dixisse: Precari se tot sibi boues esse, quot stellas fulgere conspiceret. Alterum mox itidem per iocum respondisse: Vtinam mihi pratum esset, instar cali latum; & ad fratrem conuersum dixisse: Ubi tuas pasceres boues? At illum, In tuo prato, dixisse. Rursum alterum, Si nollem? Te etiam inuito: alterum respondisse. Tunc me inuito? inquit. Te etiam inuito, ille respondit. Et ita altercando risu in iram, & mox ira in rixam, & in serium furore conuersa, dum neuter alteri cedere vult, exercitis vtrinq; gladijs, quibus forte ambo erant infelicitate accincti, se inuicem transfixerant. Et hinc vnus, illinc alter humi decedentes exanimis in suomet sanguine volutantur, donec a domesticis, qui eos altercantes audierant, delati intra domum fatali hora prope-rante extincti sunt. Hoc facit vel fictum & iocosum MEVM ac*

Bernardin.
Scardeon. lib.
3. class. 13 in
descriptione
vrbis Patauij.

TVVM

TvVM; quid non possit ferium? Cùm ergo absit à paupertate tara MEVM, quàm TvVM, abest etiam hæc causa litium ac contro- uersiarum, quarum locum pax aurea occupat. Quam, cùm poscimus omnes, cur non poscimus, vel saltem patienter ferimus paupertatem?

Eadem etiam sobrietatem ac temperantiam promouet, atq; quæ ex ea nascitur castitatem. Quemadmodum enim nummati habent, vnde cellas, ac culinas, atque inde ventrem impleant; ita pauperibus deest copia vini, quia deest copia nummi; neque ciborum lautias mensis inferunt, apud quos caput cœnæ est olus, etiam cùm festiuè epulantur. Quare si non virtute, saltem neces- sitate frugalis est mensa egenorum. Corpus autem, quod non sa- ginatur, minùs vtiq; luxuriat. *Abstinentia ciborum, contra hoc vitium fortissima est*, ait S. Gregorius, *Si enim ignis libido est, subtra- his igni materiam, cùm cibos subtrahis; & vinum presertim in quo, vt est apud Apostolum, luxuria est.* Et D. Ambrosius: *Pascitur libido conuiujs, nutritur delicijs, vino accenditur, ebrietate flammatur.* Quòd si igitur temperantia est anime affectio, cœercens, & cohibens appetitum abys rebus, qua turpiter apperuntur, vt S. Augustinus eam virtutem definit, & si adeò delectationem corporis, in vsu cibi & potus in- honestarumque voluptatum moderatur; profectò hanc virtutem egregiè fulcit paupertas. Quare Religiosi vnà & paupertatem vo- uent, & castitatem. *Vis esse perfecta*, scribit ad Hedibiam S. Hieronymus, *& in primo stare fastigio dignitatis? fac, quod fecerunt Apo- stoli: vende omnia qua habes, & da pauperibus, & sequere Saluatorem, vt nudam solamq; crucem nuda sequaris & sola.* Facile enim est, co- gitare, superato amore diuitiarum, Apostolos & matrimonijs ca- rere voluisse. Nam si vxores habere voluissent, solliciti esse debu- issent de modis, quibus familia alenda fuisset. Siquidem, *qui cum vxore est, sollicitus est qua sunt mundi, quomodo placeat vxori, & di- uisus est.* In quæ verba D. Anselmus ita scribit: *Sollicitus est, qua sunt mundi, &c. id est, studet multiplicare diuitias variamq; supellectilem, vt habeat, vnde pascat vxorem, & filios.*

Nihil de obedientia dicam, cùm constet, diuites imperia magis affectare, quàm obsequia; & mandare malle, quàm obse- cundare: pauperes autem vt ad seruiendum promptos, ita & para- tos ad

IX.

S. Gregor.
in lib. 1. Reg.
lib. 5. c. 14.
S. Ambros.
lib. de pœnit.
1. cap. 14.
S. Augustin.
lib. 7. de lib.
arb. c. 13.
S. Thom. 2.
2. q. 141. &
Aristot. 3.
Ethic. c. 10.
S. Hieron.
ep. 150.

1. Cor. c. 7.
33.

X.

tos ad obediendum. Quòd si autem inopum est, se se libenter submittere iugo potentiorum, atque illis parere, quàn tò maiore reuerentia se Deo subiicient atque ab illo opem petent? Quòd si oratio humiliantis se penetrat nubes, & tantò altiùs ascendit, quàn tò se orans profundius demittit; nemo profectò humilior esse solet, quàm pauper, ad quem se Deus ipso inclinât, de quo Dauid ait:

Eccli. 35. 21. *Ratio humiliantis se penetrat nubes, & tantò altiùs ascendit, quàn tò se orans profundius demittit; nemo profectò humilior esse solet, quàm pauper, ad quem se Deus ipso inclinât, de quo Dauid ait:*

Psal. 107. 18. *Respexit in orationem humilium, & non spreuit precem eorum. Qui sunt isti humiles? illi qui alibi pauperes vocantur, ita enim dicitur:*

Psal. 9. 30. *Oculi eius in pauperem respiciunt. Quid ergo? an diuitum orationes non admittit Deus? Respondet Chrysologus: Deus suscipit pauperes, sed diuites non repellit; habentes suscipit, & ad se attrahit non habentes.* Nimirum sanè diuites non repellit, si ipsi venire, & pulsare non negligant, si institerint, vt admittantur, non excludentur, liminibus; sed pauperes attrahuntur, quia quasi velint nolint adducuntur. quo pacto? per orationem qua ad Deum ascenditur, & mens in Deum eleuatur. Magnum tamen est inter pauperis, & diuitis orationem discrimen. Orat diues, quem grauant opes: mille curis distrahitur, mille perturbationibus retrahitur: oratio talis ascendit, sed tam languens immo frigida, vt loco beneficij haberi debeat, si non repellatur, & dicatur: *nescio vos.* Orat & pauper, sed quia nudus est, & sæculi impedimentis liber, immo à calamitatibus etiam impellitur, ideò oratio eius expeditius, sine onere, ardentius cum calamitate ad cælum euolat, & velut in funiculis Adam attrahitur. Agite igitur, siue sponte, siue per vim pauperes, hoc vobis nunc superest, vos, oratio, & affectus vester ad Deum tantò potentius attrahitur, quàn tò pauciores habet impediētes. Nihil ergo vobis deesse dicite: omnia potest, cuius oratio accessum habet ad omnipotentem. Hæc solem stitit in medio cælo, immo etiam ad decem horas retroegit. Talia qui potest, cur queratur, sibi bouem abactum? aut ademptum peculium? Quamquam omnino, qui queritur, talia non potest. Voluntarij enim pauperis oratio ad Deum attrahitur, qualis fuit D. Dominicus, qui auditus est dicere, nihil se vniquam à Deo precibus contēdisse, quod non impetrârit.

XI. Ecce quàm potens sit pauper Dominicus? Nihil simile audeat dicere vel potentissimus Imperator. Quare & spes, & fiducia in diuinam

diuinam prouidentiam coniungi solet cum paupertate. Quin & iustitia: nullus enim alterius bonis insidiabitur, quæ sua sponte censet contemnenda & abijcienda. Nec iudex amans paupertatis, se pecunijs corrumpi sinet: immo iam olim paupertas fuit iudicis incorrupti argumentum. Et sunt, qui, ob paupertatis meritum, Apostolos totius mundi iudices putant à Christo constitutos. Quin & fortitudo, atque animositas ad pericula subeunda sociatur paupertati. Si enim, non sit sine periculo facinus magnum & memorabile, nemo paupere periculum potest facilius contemnere. Rebus in angustiis facile est contemnere vitam. Quid namque non audet pauper? cum enim parum habeat, quod amittat, per tela, per ignes intrat; per medios hostium cuneos penetrat. Miles, qui multa plaustra spolijs plena secum circumuehit, non sibi tantum, sed prædæ quoque suæ metuit. Vnde merito hæc talia vocantur impedimenta. O quantos suæ opes retrahunt à dimicando! Quam multi, cum classicum canitur, ipso auro suo magis expallefcunt! tunc solum fortes, quando poculis est certandum. Domi milites gloriosi, in campo fugaces cerni, qui Mercurium in pedibus, non item Martem in dextera habent. At vide mihi aliquem de grege pannosum, osseum militem, qui nihil amittere potest nisi famem, & sitim, si moritur; cum standum est, stat ut rupes; cum pugnandum, pugnat ut Achilles; certè tam citò de fuga non solet cogitare, potestque liberiùs dicere sibi:

Est hic, est animus lucis contemptor, & istum

Qui vitâ bene credat emi, quò tendis, honorem.

Virgil. lib. 9.
Æneid.

Multa, quæ fortitudo facit, facit paupertas, nam & ipsa conteritrix est timendorum, & animum aduersus ea, quæ possunt euenire format; exilia, bella, naufragia, incendia, famem & sitim meditatatur. Pauperibus dixit Dominus: *Cum persequentur vos in* Matth. 10. 23. *inuitate ista, fugite in aliam. Quasi dixisset: Multa exilia patent fugienti. Patria est, ubicumque vir fortis sedem sibi elegerit. Sedem autem sibi & pauper ubique eligere potest, & pro patria habet totum mundum. Vel hinc satis diues. Quia, ut Cicero ait: Omnes sunt diuites, qui salo & terra frui possunt.*

Q. Curtius
lib. 5.

Cic. 1. 3. de
offic.

Ad hanc animi constantiam & robur Deus homines, per incommoda paupertatis, exercet, *Ecce excoxi te, inquit, sed non qua-*

XII.
Isa. 48. 10.

S

fiat.

S Chrysoft.
hom. quod
nemo lædi-
tur, nisi à se
ipso.

si argentum, elegeris in camino paupertatis. Ad hoc paupertas à benigno Numine immittitur; non ad blasphemandum, non ad furandum, non ad alia indigna committenda, ut impatientes, & diuinorum consiliorum ignari impiè cauantur. Qui ex prima pauperum classe occasionem virtutis conuertunt in ansam vitiatorum, illi sanè ut egestatem à se auerrent, prædis, rapinis, latrocinij, & omnibus malis artibus pecuniam venantur. In illis autem non paupertas hac, sed pusillanimitas facit, ait S. Chrysoctomus. Nam & Lazarus pauper fuit, & valde pauper, cuius paupertati addebatur etiam agritudo, & agritudo amarissima, qua ipsam paupertatem redderet grauiorem; vis enim morbi solatia multa depoſcebat, & nullum penitus paupertas poterat adhibere: horum enim alterum, etiamsi ſolum ſit, graue eſt, & doloribus plenum. Cùm autem ſimul iunguntur, nec adest, qui ſubleuet, intolerabile videtur malum, ignis inextinguibilis, & dolor ſine remedio, tempeſtas plena naufragijs, anima ſimul & corporis flamma. Erat præterea huic beato his omnibus malis aliquid adhuc amplius, vicinitas ſcilicet diuitis epulantis quotidie luxurioſe; & ipſe adiacebat huius epulantis foribus, ut eum multò amplius excruciant opes in oculis poſita, qua vetabantur; quàm illa, qua per penuriam deerant: Multò enim grauius affligit animam, quòd cogitur carere bonis, qua videt, quàm his egere qua non videt. Lazarum ſic dira fames, & amara agritudines vaſtabant: Miniſter verò nullus, nec vllum miſero ſolacium ex diuitis menſa, qua paraſitos, & luxurioſos, vſq; ad diſtenſionem & crapulam ſatiabat: nec mica quidem, qua proieciabantur, Lazaro periclitanti dabantur. Et tamen ita pertulit hanc tam diram, tamq; terribiſſimam paupertatem, ut neq; amarum ſermonem, neque blaſphemiam verbum proferret, aut illicitum: ſed ſicut aurum vehementius ignitum, purius & ſincerius redditur; ita etiam ille paſſionibus, & cruciatibus examinatus, clarior, & ſplendidior per patientiam reddebatur. Vides, quomodo nemo læditur a paupertate, ſed a ſeipſo? Quid enim dic mihi morbus corporis? quid penuria rerum omnium? quid irruentes ulceribus canes? quid vicinitas diuitis auari ledere potuit athletam DEI? aut in quo his omnibus reſolutus, aut fractus eſt a virtute animi ſui? Nihil omnino. Quin immo & anguſtijs rerum magis ſolidatus eſt, & huiusmodi illi corona parata ſunt, vnde infelicioſior putabatur, inde ei palma victoria; inde æterna remuneratio, vnde cruciatus ei multiplicabatur, &

inimias

iniuria; fames illa abundantiam preparabat futurorum bonorum; & agritudo illa vitam conciliabat eternam: ulcera illa, qua canes lambabant, splendorem gloria per Angelos ministrandum ferebant inhumani & crudelis diuitis despectus, & ad januas eius cubile contemptum patris Abrahamæ pijsimos sinus, & beatitudinis eius consortia promittebant. Idem in Vitis PP. dixit Abbas Hyperichius: *Thesaurus monachi est voluntaria paupertas. Thesauriza ergo tibi, frater, in calo, quia ibi, ad requiescendum, sine fine sunt secula. Quæ cum ita sint, & reuera virtutum thesauri omnes Pigmalionis opes superent, qui apud pecuniarum contemptores reperiuntur,*

In vitis PP. lib. 5.

*Quid quereris, pauper, Cræso ipso ditior? illi
Arcula diues erat, mens opulenta tibi est.*

CAPVT XII.

Aquo animo pauperibus ferendum, si vanis diuitijs spoliemur, cum virtutibus alijsq; rebus melioribus nolentes spoliari non possint.

SI, vt corpori anima præstat, ita animæ quoque bonæ corporis bonis anteferenda sunt, vilipendendæ sunt vti. que omnes diuitiæ, in virtutum comparatione. Quare maxima hinc exiit consolatio pauperum ac spoliatorum, quod opibus priuati, non priuentur possessione bonorum præstantiorum. *Amiserunt omnia qua habebant ait S. Augustinus, Numquid fidem? numquid pietatem? numquid interioris hominis bona, qui est ante Deum diues? Ha sunt opes Christianorum, quibus opulentus dicebat Apostolus: Est autem questus magnus, pietas cum sufficientia: Nihil enim intulimus in hunc mundum, sed ne auferre quid possumus, habentes autem victum, & tegumentum his contenti sumus. Nam qui volunt diuites fieri, insidunt in tentationem, & laqueum, & desideria multa stulta, & noxia, qua mergunt homines in interitum, & perditionem. Radix est enim omnium malorum Auaritia, quam quidam appetentes a fide pererrauerunt, & inferuerunt se doloribus multis. Quibus ergo terrena diuitia illa vastatione perierunt, si eas sic habebant, quemadmodum ab isto foris paupere, intus diuite audierant; id est: si mundo utebantur tamquam non videntes, potuerunt dicere, quod ille grauiter tentatus, & mi-*

I.

S. Augustin. lib. 1. de ciuit. c. 10.